

ולמה לנו לדבר מאחרים?

על חיים ועל איכות חיים

(11) מדרש רבה ויקרא פרשה טז פסקה ב

"א זאת תהיה תורת המצורע הה"ד (תהלים לד) מי האיש החפץ חיים.

מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי והיה מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים .

אודקין עליה ר' ינאי הוה יתיב ופשט בתורקליניה שמעיה דמכריז מאן בעי סם חיים א"ל תא סק להכא זבון לי.

א"ל לאו אנת צריך ליה ולא דכוותך.

אטרח עליה סליק לגביה הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק: מי האיש החפץ חיים מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב .

א"ר ינאי אף שלמה מכריז ואומר (משלי כא) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעו מי האיש החפץ חיים .

לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהיה תורת המצורע תורת המוציא שם רע:

(23-24) ספר סיפורי מעשיות - מעשה ט

שהיה גומר המנעל ומן הסתם היה לו שלש קצוות, כי לא היה יכול האמנות בשלמות, כנ"ל היה לוקח המנעל בידו והיה משבח אותו מאד, והיה מתענג מאד ממנו והיה אומר: אשתי כמה יפה ונפלא המנעל הזה! כמה מתוק המנעל הזה! כמה מנעל של דבש וצוקיר המנעל הזה! והיתה שואלת אותו: אם כן מפני מה שארי רצענים נוטלים שלשה זהובים בעד זוג מנעלים, ואתה לוקח רק חצי טאלער (הינו זהוב וחצי)? השיב לה:

מה לי בזה? זה מעשה שלי, וזה מעשה שלי!, ועוד: למה לנו לדבר מאחרים? הלא נתחיל לחשב כמה וכמה אני מרויח במנעל זה מיד ליד: העור הוא בכך, הזפת והחוטאים וכו' בכך, ושארי דברים כיוצא בזה בכך, לאפקיס בכך; ועתה אני מרויח מיד ליד עשרה גדולים, ומה אכפת לי רוח כזה מיד ליד? והיה רק מלא שמחה וחדוה תמיד:

ואצל העולם היה ללעג

ספר מי השילוח - פרשת מצורע

זאת תהי' תורת המצורע, כתיב אם תוציא יקר מזולל כפי תהי' כו' ענין לשון כפי תהי' רומז על ד"ת כמ"ש משפטי פיהו, מפיו דעת כו', וזהו אם תוציא יקר מזולל, שאם יברר האדם החסרון הנמצא בו להוציא מזה דבר יקר, אז כפי תהי', שיהי' הדברים היוצאים מפיו מלאים ד"ת, וזה רמז הכתוב זאת תהי' תורת המצורע, זאת מורה כמו שאדם אומר זאת עצמה שנדמה תחילה שאיל לו שייכות לד"ת זאת עצמה יתברר אח"כ שהוא מד"ת כי צרעת הוא בעון לה"ר, והחסרון הוא אשר אין מעצור לרוח האדם ועי"ז מרבה דברים, והתיקון לזה ביום טהרתו לא כפי דרך הטבע הי' ע"פ דרך הטבע הי' מהצורך לעצור רוחו ולמעט כח דבורו, ועי"ז נאמר זאת תהי' היינו שלא יעשה כפי דרך הטבע רק שיראה שאותו כח הדבור שהי' מביאו עד כאן לדברים שלא כתורה, ועכשיו יראה להרבות בכחו זה לדבר בד"ת ופטפטיא דאורייתא טבין, וזהו והובא אל הכהן שע"י עבודה יהפוך כח פיו לדבר בד"ת, וזה שאיתא במדרש מעשה ברוכל אחד שהי' מחזר בעירות וקרא, מאן בעי סמי דחיי, מאן בעי סמי דחיי, חזר ר' ינאי אבתר' ואמר אנא בעי סמי דחיי, אפיק ספר תהלים והראה לו פסוק מי האיש החפץ חיים כו' נצור לשונך מרע כו', הענין בזה מה חידש הרוכל הזה שכך קלסו ר"י, ולמה נתכנה במדרש בשם רוכל, כי זה האדם הי' לו חסרון בכח הדבור וכעס, ואח"כ כאשר ראש שלא יוכל להתערב בין הבריות ע"י חסרונו, ואח"כ כאשר בא על חסרונו וזכה להשלמה הי' לו זה הכח עצמו בד"ת, והי' מחזר בעירות בטובת עין מאוד להכניס זאת בתוך כל האנשים אשר נתברר להם הפסוק הזה, כי באמת כח הדבור שגרם לו לרעתו תחילה, הי' משורש הכעס שהי' נמצא בו, כמ"ש שומר פיו ולשונו שומר מצרה נפשו, ואח"כ רץ בטובת עין וקרא הפסוק נצור לשונך מרע, ועי"ז נקרא רוכל כי המקרא הזה נתגלה לו לפי שהי' צר לו שלא יוכל להתערב בין הבריות, וראה כי אף גם בדברי עוה"ז אין שום מקום למדה הזאת בדרך העולם לכך יקרא רוכל:

- לשון הרע, ימי השובבים. ימים של תענית דיבור. של רגישות לדיבור ותיקונו.
- רוכל. זה כמעט המקצוע. ללכת רכיל זה להעביר מידע. זה המקצוע וזה השם. ולכן זה כל כך משמעותי שזה הדיבור שלו.
- הרוכל חכם. הוא מעורר סקרנות. כולם באים אצלו. מי לא רוצה לחיות. סם חיים, קסם.
- יש כאן עקרון של הבעל שם טוב ללמוד בעבדות ה' מענינים גשמיים. כמה אנשים מתאמצים כדי לחיות. כדי להאריך את החייהם. כדי להיות בריאים. סל התרופות וכו'. כל מי שמבטיח איזו רפואה- כולם הולכים אחריו.
- מה רבי ינאי לא ידע? הרי זה נראה שהפסוק פשוט.
- מה הרפואה שהוא מציע? שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו – זה מובן. פחות דיבורים, פחות התרברבות, פחות צרות. אך הרוכל מדבר על חיים. כנראה על איכות חיים.
- כשאנו מדברים על חיים בדרך כלל הכוונה לגוף. אך יש קשר מובהק בין גוף לנפש. וגם רעלים נפשיים שמצטברים גורמים סתימות. יש לשון רע וזה רע. זה ברור. המקבילה בגוף זה מאכלים לא טובים.
- אך יש רכילות של רוכל. שזה עיסוק במה שלא שלך. מקביל לריבוי אוכל. וזה פוגע מאוד באיכות החיים. מי האיש החפץ חיים? נצור לשונך מרע. זה מנכון, אך סור מרע ועשה טוב. והרע כאן הוא ההתבוננות במה שיש לאחר.
- מעשה מחכם ותם.
- אנשים מתים, או פוגעים מאוד באיכות החיים שלהם כי הם מביטים על מה שלא שלהם. רוכלים. רואים, מדווחים, מעבירים הלאה. רוצים לעצמם. גם אני רוצה גם. ואילו הרוכל אומר שאדם צריך להתמקד בחייו שלו. בשליחות שלו. זה מעשה שלו וזה מעשה שלי ולמה לנו לדבר מאחרים.